

Reisebrev 14

Tongatapu

Tekst: Arild Solheim

Bilder: Øystein Fostervold og Arild Solheim

Det er over 3 måneder siden jeg kom til Tonga. Det føles som år. Folk jeg kjenner i land spør meg av og til om når jeg skal dra. Da svarer jeg at jeg vet ikke, kanskje aldri. På et vis har jeg slått rot her. Jeg har begynt å ta konsekvensene av langtidsoppholdet blant annet ved å endre navn. Det er jo ingen som kan si navnet mitt på en ordentlig måte. Derfor har jeg forandret det til Alele. Så vidt jeg har forhørt meg, er det ikke noen annen odiøs betydning her til lands.

Dugnad om bord

Men tida går og tida for avgang nærmer seg. Båten trengte en omgang langs vannlinja, og en mandag ettermiddag kom dugnadsgjengen, Tevita, Nafi, Seiloni og Tema. Tevita og Nafi hoppet straks over bord med skrubbe og skrape og gikk i gang. Jeg tenkte å følge dem, men måtte først finne fram såpe og kluter til Seiloni og Tema som skulle vaske innvendig. Da jeg omsider gikk i sjøen var hele babordsida rensert og klar. Så måtte jeg om bord igjen for å henge ut tau de kunne holde seg i mens de rensert styrbordsida. Det gikk så fort at jeg ikke vant å gå uti igjen.

Neste punkt var dugnadsfesten. Det var nok den som var motiverende faktor. Jeg hadde ikke lovt noe, men det lå i luften. Skulle vi på restaurant eller skulle vi lage mat om bord. Jeg valgte det siste, for jeg gikk ut fra at det ble det billigste. Men jeg hadde for lite drikkevarer og måtte derfor en tur i land. Tema ringte heim og ba meg stikke innom der for å få med noen grønnsaker fra hagen.

Dugnadsfesten er begynt. Tevita blander seg en liten tynn en.

En blomst som fulgte med grønnsakene.

Da jeg kom fra butikken, kom jeg på at jeg burde ha kjøpt øl også, ikke bare brennevin og brus. Jeg går ned til gummibåten med varene og går tilbake og kjøper øl, tenkte jeg, men først hente grønnsakene. Begrepet omfattet visst mer enn det jeg normalt legger i det, for i tillegg til en pose agurker, fikk jeg også med meg Lute, søster til Tevita. Ølkjøpet måtte utsettes.

Om bord igjen satte jeg i gang med å lage Havaiki-lapskaus og Tema laget salat. Hvor hadde hun oppskriften fra. Jo, mens

de vasket, hadde de kommet over ei kokebok.

Som forventet ble det lite med øl. Jeg sendte Tevita og Nafi i land med 50 pg. De kjøpte øl for alt. Men også på denne turen øket antallet gjester med 3, Nana, Lani og Nani, Temas lille datter og to kusiner. Det manglet altså ikke på damer. I ett-tida ble de siste satt i land og jeg kunne endelig finne køya.

Nytt mannskap

Jeg kunne ikke seile alene til New Zealand. Før vi dro heimefra, hadde Øystein, en gammel kamerat som hadde seilt sammen med meg før, ringt og sagt han vil være med. Det ble ikke mer snakk om det da, men da behovet meldte seg, ble han kontaktet og nytt mannskap var et faktum. Tidlig torsdag morgen skulle han komme.

Vi hadde hatt møte i velkomstkomiteen, Tema, Seiloni og jeg, for Øystein gikk det ikke an å hete på Tonga. Jeg foreslo Ostini, men Seiloni mente Tintini måtte passe bedre. Det ble vedtatt.

Grytidlig torsdag morgen kom Tema og

Dugnadsfesten går sin gang. Seiloni begynner å bli trøtt, Tema holder humøret opp, Tevita leter etter bunnen i glasset, men Nafi holder koken

Øystein tok gjerne Tema på fanget .

hentet meg. Vi skulle dra og møte Tintini på flyplassen. Tema hadde tidligere vært inne på at jeg måtte finne en ektemann til henne i Norge. Derfor sa jeg at hun måtte høre med Tintini om han var ledig og om han kunne tenke seg å gifte seg med henne. Nei, det skulle hun aldeles ikke. Hun skulle kjøre med ham rett til presten. Tilfeldigvis var ikke presten heime den dagen.

Nytt møte med prinsessen

Fremdeles kunne det jo vært en mulighet for å få solgt båten på Tonga. Vi hadde jo en interessant, Prinsesse Malia. Men vi hadde ikke hørt et pip fra henne inntil fredag 25. august. Øystein og jeg hadde bestilt oss mat på Lavmor og satt og ante fred og det som der tilhører da en ruvende skikkelse fylte døråpningen. Det var Malia.

Dermed satte hun i gang. Hun hadde prøvd å få kontakt med meg. Hun hadde stått på moloen og ropt "Captain Solheim, Captain Solheim," til hun var hås. Hun foretrakk å kalle meg det etter at Bård sa om meg at jeg var hans kaptein. Men nå var hun i full gang med å få orden på finansene. Hun drev og ordnet med å få overført milliardene sine til Tonga, hun måtte bare ha penger for å betale bankgebyrene med. Papirene hadde hun med. Nå skulle hun ordne med salg av noen datamaskiner.

Malia "Boucket" med glimt i øyet og ring på lillefingeren.

med Malia. Vi hørte ikke noe ifra Seta, men kanskje hun ringte senere. Men hvordan bli kvitt Malia? Vi kunne jo ikke si "Ha deg hjem" til ei prinsesse. Vi tok henne heller med til Waterfront, så kunne vi erte jentene der litt i stedet. Med Malia foran oss, satte vi kursen for Waterfront. Hun travet i vei så vi hadde problemer med å følge. Jeg foreslo for Øysten at vi kanskje kunne smette bak en hekk og gjemme oss, men det ville vel også vært litt for ufint.

Damene på Waterfront lot seg ikke erte så mye med Malia. Vi tok en runde øl og annonserte at vi skulle om bord og gjøre noe. Da trakk Malia seg tilbake, muligens noe skuffet.

Reaggæaften

Lørdag måtte vi bli med på dans på Davina, sa Seiloni. Tevita, mannen hennes, hadde allerede kjøpt billetter. Dermed ble vi med inn i mørket. Helt mørkt var det ikke. Over dansegulvet blinket lysorglet og ei diger stroboskoplampe, og av og til sirkulerte det røde og blå lyskjegler fra armatur som lignet det slaget utrykningskjøretøy har på taket. Fra høytalerne kom en kraftig og kontinuerlig strøm av Jamaica-musikk. Reaggæen står sterkt på Tonga.

Heldigvis gikk hun før vi fikk maten, så vi kunne spise i ro og fred. Da hadde Øystein funnet et nytt klengenavn på henne, Mississ Bucket. Etter maten hadde vi oss en halvtime på internettkafe på Friends. Jeg hadde akkurat gjort meg ferdig, betalt og sto og ventet på Øystein da Malia kom skrittende forbi. Dessverre så hun meg, og så var kværna i gang igjen.

Nå var visst Malia ferdig med dagens oppdrag, så dermed ble vi hengende med henne. Egentlig hadde vi avtale med ei annen prinsesse, nemlig Seta. Hun hadde foreslått å ta oss med på en bar-runde i Nuku'alofa. Da hadde vi ikke lyst å dra

Seta ville også gjerne være med oss.

Fra en annen kveld på Davina. Legg merke til vedkommende i midten, nybarbert, sminket og pyntet for anledningen.

Vi skaffet oss en øl hver og fant oss et ledig bord. På dansegulvet var det fullt. Det var betong rett på fast grunn, men likevel gynget det i takt med musikken. Da UB40 kom med min, og Radio Tongas favoritt, I'll be on my way, ble vi dratt opp av stolene og ut på gulvet. Jeg gjorde så godt jeg kunne, men jeg skjemtes nesten der jeg sto og vrei meg mellom gyngende kropper som ventelig var født til rytme og spenstige hoftevriddinger.

Stemningen pulserte. Den økte og avtok med suggesjonen i musikken. Det var som en flokk ulver på dansegulvet. De hylte i ett, stønnet og jamret seg. Man skulle tro de hadde kronisk orgasme.

Søndagslunsj på Tongavis

Søndag ble vi buden til lunsj heime hos Tema. Halv-ett skulle vi møte opp. Egentlig var vi invitert heim til Seta som hadde fødselsdag neste uke og fylte 36, men vi hadde ikke hørt mer fra henne.

Søndagslunsjen var visst noe eget. Her kom Tongafolket sammen for å spise. Da vi kom inn hos Tema, var det mange av slektingene, brødre, søstere og kusiner og unger som var samlet. På bordet sto det tallerkener med mange forskjellige retter. Hos foreldrene til Tema hadde de vært oppe tidlig og laget umu, en polynesiske jordovn. De graver ei grop i hagen. Tenner opp bål i gropen og legger over steiner som blir gloende varme. Når bålet er brent ut, legges maten som skal steikes på steinene godt innpakket i blader. Så blir det hele dekket med pandanusmatter, jord og sand. Etter noen timer blir det gravd fram igjen, ferdig stekt. En av rettene fra umuen var partert kylling med kokosmelk innpakket i taroblader. Grønnsaker som taro og middagsbananer (bananer som ikke er søte) ble også stekt i umuen og fikk en herlig røyksmak. Ellers var det salater og stekt fisk. Det smakte herlig. Gode og mette stabbet vi tilbake til båten.

Lunsjmat i Tongastil.

Sightseeing

Mandag hadde Tema og Seiloni fri fra Waterfront, restauranten hvor de arbeidet, og da skulle de ta oss med på en rundtur på Tongatapu. Tintini måtte også få se litt av øya. Haken var den at det skulle være et møte med de ansatte på Waterfront klokken 2, men vi tenkte vi kunne ta

østre delen av øya først og så vestre delen etter møtet. Så ble møtet flyttet til klokken 12. Først i to-tida var vi klar for avreise. Vi trodde det bare skulle være oss, Tema og Seiloni, men der tok vi feil. Da forden til Tema's far sto klar, var også Nafi, broren til Tema med samt dattera til Lani, Tema's kusine og Seilonis nest minste datter. Dessuten måtte vi plukke opp minstejenta til Tema fra barnehagen.

Bortsett fra en rask stopp ved minnesmerke hvor James Cook gikk i land i 1777 for å besøke Tui'tonga, stoppet vi ved Ha'amonga, trilitonen, en av de største attraksjonene på Tonga. Før hadde Bård klatret opp på den, men ikke jeg. Denne gangen ville jeg også opp. Før jeg var halvveis, klatret Seiloni og Nafi opp som apekatter. Nafi også.

Neste severdighet var dryppsteinsgrotten ved Haveluliku på sydøstkysten. Inne i grotten var det ferskvann som man kunne bade i. Øystein og jeg hadde planlagt et bad der, for vi hadde vært fri for vann på tankene om bord, og det hadde vært så som så med kroppshygiene. Da vi kom dit, stormet de andre rett ned i grotten mens vi tok oss et bad i sjøen først. Iført vått badetøy famlet vi oss fram ned

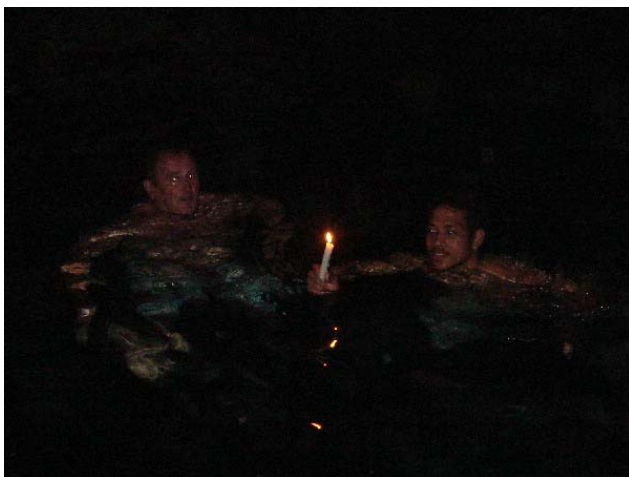
Turgjengen samlet ved Cook-minnesmerket.

Seiloni ser forventningsfullt etter Alele.

gjennom grotten. De andre hadde tent stearinlys og plassert langs ruten. Da vi kom fram til vannet lå Nafi uti og plasket med et stearinlys i hånden. Vi hoppet uti. Det var herlig. Vi svømte et langt stykke innover. Der gikk det opp ei trapp og man kunne følge grotten enda lenger, men det fikk være til neste gang.

Neste stopp var blåsehullene (Blowholes), Mapu 'a Vaea, høvdingens fløyte. Det lå like ved landsbyen Houma. Da foreslo jeg at vi kunne dra å besøke Lina, en tidligere kollega av Tema og Seiloni, et kapittel for seg som jeg likte å erte dem med. Nei, besøke Lina ble ikke aktuelt. Lina er en kakerlakk.

*Svømmetur i grottens mulm.
Arild og Nafi*

Det var ikke samme spruten i blåsehullene i dag som sist vi var her. Det var lavvann og lite sjø. Vi hørte bare det sukket nå og da.

Vi hadde noen mindre ærender på nordvestspissen av øya. Det var de flyvende hundene, flyng foxes eller fruktflaggermusene, men de var ikke å se da vi kom forbi. Monumentet over de første misjonærene som gikk i land var borte. Bare sokkelen sto igjen. Fyret, nei det visste ikke Tema eller noen av de andre hva var for noe. Siste post på

Lina og hennes søster på besøk ombord.

Det ble ikke noen sprut, bare ett tungt sukk nå og da.

programmet var et av badehotellene, Nawai Ali'i, hvor Bård og jeg tidligere hadde overnattet. Her skulle vi se solnedgangen. Det ble mer enn som så. Ute på sjøen så vi en flokk hvaler, sannsynligvis knøl, som leiket seg. Men å få det inn på kamerabrikken, var verre.

Turen tilbake gikk kanskje i raskeste laget. Vi ble stoppet i fartskontroll og Tema måtte punge ut den nette sum av 24 pa'anga, 73 kroner. Det svei nok ganske godt. Vi ble siden enige om endre navnet hennes til BilTema.

Nytt seil

Det viktigste seilet på en båt som vår, er genoan. Vi flerret vår like før vi kom til Tonga. Vi hadde en til, men den var gammel og reparert flere ganger og ikke til å stole på. Vi måtte ha nytt. Det er vel tre uker siden jeg sporet opp et brukbart tilbud fra Titan Sails i Opuia i New Zealand. Seilet ble omgående sendt med fly til Nuku'alofa. Tida gikk men jeg hørte ingen ting. De hadde både telefonnummer til meg og adresse på Waterfront Café & Lodge, men det var ikke et pip. Mandag 28. ringte jeg fraktselskapet. Nei de visste ikke om noe. Men det måtte bare være der, for i følge Titan Sails, gikk det med fly allerede for 13 dager siden. Vi troppet opp. Mannen på kontoret rotet i noen papirer, men nei. Kunne vi få lov til å titte litt ut i lagerlokalet? Jo det var

Bilene på Tonga ble gjerne brukt i det lengste.

greit. Det første vi gikk oss på, var pakken med seil fra Titan. Like etter kom funksjonæren fra kontoret. Han hadde funnet papirene. Men før vi kunne få det, måtte det tollklareres.

Vi dro til tollkontoret, fortalte hva det gjalt og omstendighetene. Vi måtte vente ei stund, så kom en mann til oss med papirene. Det ble 875 pa'anga å betale!!!! 2700 kroner!!!! Ikke tale om. Vi ba om å få snakke med sjefen. Han avsluttet kabalen han holdt på med på pc'en, så rolig på oss og tok et par telefoner. Så ba han oss skrive et brev, beskrive omstendighetene og komme tilbake. Vi tok med oss papirene. Neste dag skrev jeg brevet på pc'en, lagret det på USB-pinnen og tok det med til byen og fikk skrevet det ut på en internettkafé. Onsdag troppet vi igjen opp på kontoret til tollsjefen. Han leste brevet, ropte på en av funksjonærene, ga noen instruksjoner på tongansk og ba oss vente utenfor. Denne gangen slapp vi unna med 8,70 pa'anga. Det fikk de gladelig. En time senere lå det nye seilet på dekk.

En videoseanse på Waterfront

Onsdag var vi og så danseoppvisning på International Dateline Hotell hvor hele showet ble behørig forevigt på video. På vei tilbake til båten var klokka ennå bare halv elleve. Vi stakk innom Waterfront for å avrunde aftenen med en whisky.

*Damene på Waterfront.
Rosita, Tema og Sune*

Det var like før stengetid. Gjestene hadde gått og de var stort sett ferdig med ryddingen. Bare personalet, sjefen og ektemannen var til stedet. Jentene så at vi hadde med videokamera, og det ble fort spørsmål om å gjøre opptak av dem. Det var takknemlige objekt, men Rosita stjal hele showet. Hun var et sprudlende oppkomme av påfunn. Hun lo over hele kroppen og skjøv puppene framover så vi riktig skulle få med størrelsen. BilTema, stakkars hadde ikke så mye å vise fram. Sjefen hennes, italienske Daniela, satt rett ved siden av og ikke visste helt om hun skulle le eller skjemmes over sine ansatte. Men Rosita var ikke ferdig. Hun ville posere sammen med Tintini, dro

ham ut på gulvet, grep handa hans og plasserte den godt på ene av de store rumpeballene side. "Hold here!" sa hun og sprudlet i vei videre. Godt ikke kjæresten hennes så det. Det ble sagt at han var av den svært sjalu typen.

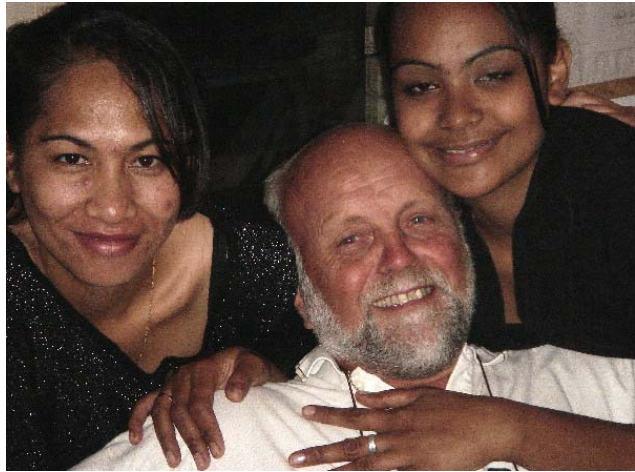
New Zealand neste

Tiden for avreise nærmer seg. Strekningen fra Tonga til New Zealand er lang. Er vi heldige klarer vi turen på 14 dager, men det kan fort bli 3 uker og kanskje vel så det. To mann kontinuerlig på skift er hardt selv for hardbarkedede karer som oss. Igjen var det Tema som hadde løsningen, eller hadde en bror som var fisker og villig til å bli med og hadde lyst å dra til New Zealand. Vanligvis er det vanskelig å få visum dit, men med en anledning som dette, ville det være atskillig lettere. Jeg måtte bare skrive et brev hvor det sto at han er ansatt som mannskap om bord og at vi garanterer for heimreisa. I skrivende stund er ikke det formelle i orden, men vi håper det går, for vi kan absolutt trenge hjelpen, og Nafi har vist seg som en stødig kar.

Bortsett fra en del småting, gjenstår det å få opp ankeret samt, kanskje det vanskeligste, å rive seg løs fra et miljø man etter hvert er blitt glad i. Men vi skal klare det. Eller, jeg må visst snakke for meg selv. Det spørres med Øystein?

Om en måneds tid kan dere vente dere et siste reisebrev fra Auckland. Det blir nok finalen for Havaiki. Forhandleren i Auckland sier at det er mange som har spurt på båten. De venter bare på at den skal innfinne seg så de får sett den og inspisert den. Så er vel budrunden i gang håper vi.

Med vennlig hilsen fra Havaiki og fra Tonga

Øystein hadde det bra på Tonga og ville visst gjerne bli, her sammen med Tema og Nina.